

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5315/2020
18.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Петровић Живорад, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоник ВВ из ..., ради одржавања личних односа и делимичног лишења родитељског права, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 433/19 од 10.06.2020. године, у седници већа одржаној дана 18.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 433/19 од 10.06.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани П2 153/2018 од 06.05.2019. године, ставом првим изреке, уређен је начин контактирања тужиоца АА, као оца, са мал. сином ГГ, тако да мал. ГГ проводи са оцем сваки други викенд од суботе у 10 часова до недеље у 18 часова, сваки други државни и верски празник, сваки други рођендан детета и крсну славу оца, тако што ће тужилац преузимати мал. ГГ испред куће или стана тужене са њене званичне адресе, о чему је тужена дужна да повремено обавештава тужиоца и дете ће враћати на адресу мајке, све под претњом извршења. Ставом другим изреке, одлучено је да свака страна сноси своје трошкове поступка.

Допунском пресудом Основног суда у Великој Плани П2 153/18 од 11.09.2019. године, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се АА као отац, делимично лиши родитељског права у делу вршења родитељског права које се односи на право да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета и да се обавезе да даје сагласност пред надлежним државним органом за издавање путне исправе-пасоша у поступку прибављања путне исправе-пасоша мал. ГГ на захтев тужиље ББ, као мајке и законске заступнице мал. ГГ, те уколико тако не учини, пресуда би државном органу

надлежном за издавање путне исправе – пасоша, послужила уместо сагласности туженог АА, као оца.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 433/19 од 10.06.2020. године, ставом првим и другим изреке, укинута је првостепена пресуда и одлучено је о начину одржавања личних односа тужиоца АА из ... са мал. сином ГГ из ..., тако што ће мал. ГГ проводити са тужиоцем сваки други викенд од суботе у 10 часова до недеље у 18 часова, сваки други државни и верски празник од првог дана празника у 10 часова до последњег дана празника у 18 часова, сваки други рођендан детета и крсну славу оца на дневном нивоу, по 15 дана летњег и 10 дана зимског распуста, а тако што ће тужилац преузимати мал. ГГ испред куће или стана тужене са њене адресе, о чему је тужена дужна да повремено обавештава тужиоца, и дете ће враћати на адресу мајке, с тим да су родитељи дужни да једно друго благовремено обавесте у ситуацијама спречености да се реализује контакт, као и да контакт надокнаде у данима који нису предвиђени за редовно виђање. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена допунска пресуда Основног суда у Великој Плани П2 153/18 од 11.09.2019. године. Ставом четвртим изреке, одређено је да свака страна сноси своје трошкове парничног поступка.

Против другостепене пресуде у правноснажном делу, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 1. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према стању у списима, пресудом Основног суда у Великој Плани П2 1207/11 од 10.11.2017. године, одлучено је да ће родитељско право у односу на мал. ГГ рођеног ... године, самостално вршити тужена ББ, као мајка, и да ће пребивалиште детета бити на адреси мајке; уређено је виђање тужиоца са мал. ГГ у контролисаним условима, у просторијама Саветовалишта за брак и породицу Града Београда, Одељење Палилула, сваког другог петка у месецу у времену од 14,00 до 15,00 часова наредних 6 месеци тј. до реуспостављања родитељског односа између оца и детета, и обавезана је ББ да омогући контактирање, тако што ће мал. ГГ доводити у наведено саветовалиште, по утврђеној динамици; одлучено је о дечијем издржавању; одбијен је као неоснован тужбени захтев тужене којим је тражила да се према тужиоцу одреди мера заштите од насиља у породици. У наведеном делу ова пресуда је правноснажна. Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 260/18 од 12.04.2018. године потврђена је одлука о виђању детета са оцем у контролисаним условима у трајању како је одређено ради реуспостављања односа, одлука о дечијем издржавању у усвајујућем и одбијајућем делу захтева и одбијајућа одлука о захтеву за одређивање мера породично правне заштите од насиља у породици. Део првостепене пресуде је укинут и предмет је враћен на поновно суђење.

У поновном поступку разматране су чињенице о начину одржавања личних односа између тужиоца и мал. ГГ и одбијен је захтев тужене да се отац детета делимично лиши родитељског права. У жалбеном поступку, другостепени суд је на основу одржане расправе, укинуо првостепену пресуду и одлучио о начину одржавања личних односа између тужиоца и мал. ГГ, а потврдио одбијајућу одлуку о захтеву за заштиту од насиља у породици.

Утврђене су чињенице да мал. ГГ рођен ... године живи са мајком ББ у ..., да његов психофизички развој тече уредно, да је у процесу реуспостављања односа према оцу испољио отвореност и спонтаност, без тешкоћа прихватио комуникацију и заједничке активности. Тужилац живи у ..., са супругом и двоје деце. Као родитељ тужилац је мотивисан да са мал. ГГ редовно одржава односе и развија блискост. Овом настојању родитеља са којим дете не живи, а пре свега добробити мал. детета, погодује уређени начин одржавања личних односа, какав је одређен од стране другостепеног суда, уз претходно консултовано и прихваћено стручно мишљење органа старатељства. Опсервацијом органа старатељства обухваћена је реакција мал. ГГ на сусрете са оцем, квалитет комуникације и успостављеног односа, што представља потпору закључку о постајању воље и интереса мал. ГГ да одржава и развија односе са оцем. У таквој ситуацији, не захтева се партиципација у смислу вербализације воље мал. детета. Аутентичне реакције детета имају неоториву снагу за закључак о присуству потребе детета за блиским односом са оцем. Томе у прилог говоре прибављени стручни налази и мишљења органа старатељства.

Према извештају Градског центра за социјални рад Београд-Одељење Палилула од 07.03.2019. године, модел виђања мал. ГГ са оцем је у протеклом периоду поштован, мал. ГГ је на виђање са оцем сваке друге недеље доводила баба по мајци, с обзиром да је дететова мајка спречена због посла у Отац детета, АА је долазио на свако виђање, током којег је расположиво време организовао квалитетно, у складу са жељама и интересовањима детета. Запажено је да се мал. ГГ радује сусретима са оцем у Саветовалишту и радо и отворено разговара са оцем. Процењено је да је дошло до адекватне реуспоставе контакта мал. ГГ са оцем.

Налазом и мишљењем Градског центра за социјални рад „Шабац“ од 22.04.2019. године, обухваћена је анализа прилика на страни АА, оца мал. ГГ, у којој су наведене чињенице да је рођен ... године, по занимању је ..., запослен у ..., по образовању је ..., живи у заједници са супругом, сином из садашњег брака и пасторком, његова супруга је по занимању виши ..., запослена у ... у ..., она подржава супруга у настојањима да оствари што квалитетнији однос са сином ГГ. Породица за становање користи двособан комфоран стан површине 74 м². С ослонцем у чињеницама да су планирани контакти према извештају Градског центра за социјални рад у Београду реализовани на одговарајући начин, предложено је уређење одржавања личних односа мал. ГГ са оцем по моделу од суботе у 10 часова до недеље у 18 часова, сваки други државни и верски празник, сваки други рођендан детета и крсну славу.

На основу налаза и мишљења Градског центра за социјални рад у Београду-Одељење Палилула од 28.02.2020. године, утврђено је да је виђање мал. ГГ са оцем у просторијама тог органа старатељства почело у августу 2018. године, а последње виђање одржано је у јулу 2019. године. ГГ је сваке друге недеље на виђање доводила баба по мајци, отац је долазио на време, мајка није узимала учешће у том процесу. Отац се за свако виђање са мал. ГГ потрудио да квалитетно организује заједнички проведено време у складу са жељама и интересовањима мал. ГГ, испољио је жељу да ближе упозна његова интересовања, како је уклопљен у школи, како се слаже са вршњацима, са ким воли да се дружи, које су његове ваннаставне активности, био је отворен према ГГ у смислу да му прича о свом животу, шта ради, чиме се бави, о супрузи и деци са којима живи. ГГ би се сваки пут обрадовао оцу при њиховим сусретима, радо је и отворено разговарао са оцем, одговарао му на постављена питања и са радошћу играо игре које би отац донео, а и самоиницијативно је тражио и предлагао активности за следеће виђење, показао је отвореност и спонтаност у односу са оцем. Запажено је да није било знакова нелагоде, анксиозности или отпора од стране детета. Орган старатељства је оценио да је дошло до реуспостављања контакта мал. ГГ са оцем, и мишљења је да су се стекли услови да се виђање мал. ГГ са оцем одвија ван контролисаних услова, према предложеном моделу, који је прихваћен.

Апелациони суд у Београду је према предложеном моделу Градског центра за социјални рад у Београд уредио начин одржавања личних односа између мал. ГГ и тужиоца, руководећи се најбољим интересом малолетног детета. Предложени и усвојени начин одржавања личних односа је примерен садашњим приликама, усклађен са узрастом детета и његовим садашњим развојним потребама.

По налажењу Врховног касационог суда, правноснажна одлука о одржавању личних односа мал. ГГ и тужиоца донета је правилном применом материјалног права и то члана 61. став 1. Породичног закона, којим је прописано да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи, односно члана 78. став 3. којим је прописано да родитељ који не врши родитељско право има право, између осталог, да са дететом одржава личне односе, што је у складу са одредбом члана 9. став 3. Конвенције о правима детета („Службени лист СФРЈ-Међународни уговор“ број 15/90 и „Службени лист СРЈ-Међународни уговор“ број 4/96 и 2/97).

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да у спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права, суд је дужан да се руководи најбољим интересом детета. Управо у циљу заштите интереса детета, уређен је модел одржавања личних односа са родитељем са којим оно не живи, на начин који погодује дететовом интересу на овом узрасту.

Врховни касациони суд, исто као и другостепени суд, сматра да је у најбољем интересу мал. ГГ да настави да остварује личне односе са оцем, и то по одговарајућој динамици, прилагођеној обавезама и потребама детета школског узраста. Препрека нема да се односи одржавају ван контролисаних услова, у погоднијем амбијенту, као што је дом и породица тужиоца. Услови то постоје. Уређењем о боравку мал. ГГ код оца, настоји се

обезбедити да се продуби и учврсти веза између њих и детету омогући развијање сродничких односа. У постојећим приликама, несумњиво се показао као неоснован предлог тужене да се виђање одвија у тржном центру или на неком другом месту. Неприхватљива су и истицање тужене да односи између оца и сина нису реуспостављени и да је за то потребан још један период њиховог приближавања, што сматра да је суд требало да процени и одреди да се контактирање обавља у контролисаним или неконтролисаним условима у одређеном временском периоду. Тако је суд већ поступио када је одредио виђање у контролисаним условима у трајању од шест месеци, што је резултирало тиме да дете позитивно реагује на оца. У таквој ситуацији оправдано је да се дете узраста навршених девет година уведе у редован режим виђања са оцем, по одлуци суда која то питање уређује.

Одржавање односа са родитељем који не врши родитељско право, од битног је значаја за правилан психофизички развој детета. Детету се омогућује да стекне ослонац и у другом родитељу, поред оног са којим живи, а родитељ код кога дете не живи да може да прати развој детета и у одговарајућој мери да доприноси том развоју, зарад добробити заједничког детета.

Ревизија тужене није основана у схватању да је суд по службеној дужности требало да повећа износ дечијег издржавања, с обзиром на дужину трајања поступка од преко девет година, непромењени износ издржавања од 8.000,00 динара и вишеструко повећане потребе детета. Без захтева за промену висине издржавања одређеног правноснажном пресудом, суд не може повисити износ издржавања.

Ревизија не износи наводе у односу на правноснажно одбијен захтев да се тужилац као противтужени делимично лиши родитељског права. О том захтеву нижестепени судови су одлучили правилном применом материјалног права на утврђено чињенично стање, уз дате разлоге које је непотребно понављати.

Из изнетих разлога, Врховни касациони је применом члана 414. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић